

Законодавство України та регіональна бібліотечна політика

Спираючись на Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», можна істотно впливати на культурну політику регіону, розвертаючи її в бік бібліотек, добиваючись визнання їхньої ролі як основи культури, інформаційної бази інтелектуального й економічного розвитку країни. Відповідно регіональна бібліотечна політика відображає принципово нове розуміння завдань бібліотечної сфери в умовах становлення української державності й національного відродження.

Основні пріоритети регіональної політики модернізації бібліотечної справи – відродження національно-культурної самобутності українського народу та представників усіх проживаючих у Донбасі етнічних груп, впровадження і розвиток у бібліотеках нових технологій, створення механізму їх комплектування в умовах становлення книжкового ринку, збереження мережі й централізації бібліотек тощо ввійшли в комплексну програму розвитку культури області на період до 2005 р., в обласну та територіальні програми виходу галузі з кризи на 1997 р.

Бібліотеки Донецького регіону здійснили певну роботу і з реалізації програм загальнодержавного значення, урядових документів та законодавчих актів, зокрема «Про стан і заходи по розвитку української культури», «Діти України», Закону України «Про мови» та ін.

Повною мірою бібліотеки підтримують обласна адміністрація та місцеві органи управлін-

ня. Стимулом для функціонування бібліотек є укладена на 1997 р. «Регіональна угода між Донецькою обласною державною адміністрацією та Донецькою обласною радою профспілок», де передбачено: забезпечити своєчасне фінансування установ бюджетної сфери; звільнити заклади культури від місцевих податків; установити, що об'єкти соціальної інфраструктури мають використовуватися за основним призначенням без права продажу в майбутньому до прийняття законодавчого акту про приватизацію об'єктів соціально-культурного призначення.

У результаті мережа державних бібліотек залишилася сталою – 847 закладів, тому що закриття трьох сільських бібліотек компенсувалося приєднанням такого ж числа профспілкових. Комп'ютеризуються бібліотечні процеси в Маріуполі, Краматорську, Дружківці, Слов'янську, Донецьку, Макіївці та ін. Обласна наукова бібліотека ім. Н.К.Крупської, як регіональний центр, одержує обов'язковий примірник усієї друкованої продукції, що виходить в області; підключена до Internet.

Щоб привернути увагу владних структур та громадськості до проблем книгопостачання, було проведено форум книговидавців, книгорозповсюджувачів, бібліотекарів, розпочато створення інформаційного центру «Книжковий ринок Донбасу». Зважаючи на читацькі запити, намічено заходи щодо випуску регіональної бібліотечної серії. На більш-менш задовільному рівні пройшла передплата періодики.

Однак, як і повсюдно в Україні, реальна ймовірність скорочення бібліотечної мережі й кадрів. Діяльність бібліотекарів останнім часом зводиться, в основному, до боротьби за виконання декларованих законами, але не забезпечених органами управління і фінансування прав та державних обов'язків. І, на жаль, зрив бюджетного фінансування загрожує існуванню самих бібліотек, а звернення до позабюджетних джерел стає єдиною альтернативою для продовження комплектування і здійснення бібліотечно-го обслуговування. Обов'язково потрібна «захищена» стаття в національному й обласному бюджетах щодо фінансування комплектування фондів бібліотек. Конче необхідне скоріше прийняття закону «Про обов'язковий примірник», підзаконних актів до Закону України про бібліотечну справу. Або варто розробку й затвердження окремих з них передати на розсуд самих регіонів. Це прискорило б процес документотворення. До

того ж розбіжності в різних документах, положеннях, інструкціях викликають у податкових служб регіону сумнів, що окремі бібліотечні послуги правомірні, не повинні оподатковуватися, мають ураховуватися тільки так та ін. До речі, не треба знімати відповідальність і з бібліотек, які не завжди знаходять аргументи в розмові з фінансовими органами, не можуть правильно налагодити громадські зв'язки, подекуди не намагаються самі заробляти кошти й забезпечувати пошук альтернативних джерел фінансування. Вважаємо, що настав час приступити до створення *Державного стандарту бібліотечної справи*. Цю проблему можна розглядати як у соціальному плані (мобілізація необхідних ресурсів у проведенні реформ усіх державних та регіональних структур), так і в професійному (реформування змісту, якості обслуговування, моніторинг та інструментарій контролю за досягненням державних стандартів, створення відповідних умов тощо).

Державний стандарт може складатися з нормативних документів, які відтворюють суспільно обґрунтований зміст бібліотечного будівництва, державні вимоги та гарантії щодо одержання громадянином бібліотечних послуг.

Отже, необхідна державна охорона бібліотек та їх привілеїв, тобто реальне виконання вже прийнятих законів та контроль за їх додержанням. Бібліотечна політика, підтверджена Законом, має контролюватися численними гарантіями, в повному обсязі виконуватися структурами управління як у центрі, так і в регіонах. Тільки тоді ми зможемо формувати й послідовно проводити регіональну політику, визначати спільні завдання, координуючи і синхронізуючи зусилля бібліотек різних систем та відомств.

Олександр Гросов,
голова Донецької обласної бібліотечної асоціації, зав. науково-методичним відділом обласної наукової бібліотеки ім. Н.К.Крупської